

Abstrakt

Hlavním tématem disertační práce je vývoj a proměny politického myšlení českého reformního komunismu od roku 1968. Zatímco v šedesátých letech představoval reformní komunismus dominantní intelektuální i politický proud, který zaznamenal rozkvět ve všech sociálně – vědních oblastech, po vojenské invazi v srpnu 1968 se postupně vytrácel z veřejného diskurzu a později byl normalizační propagandou zcela potlačen a označen za kontrarevoluční a pravicově-oportunistickou ideologii. Ústřední otázkou mojí práce je, jakými změnami procházel politický projekt reformního komunismu během dvaceti jedné let normalizačního období a k jakým posunům došlo v „horizontu očekávání“ československé socialistické opozice v kontextu intelektuálních a politických změn sedmdesátých a osmdesátých let. Cílem práce je vysvětlit politické perspektivy reformně-komunistických intelektuálů v československé opozici po roce 1968. Ti představovali důležitou složku jak domácí, tak především exilové opozice, která se formovala kolem časopisu *Listy*. Někteří z nich hráli také důležitou roli při vzniku Charty 77. Přesto jejich příběh zcela nezapadá do tradičního vyprávění o československém disentu, neboť se s komunismem nikdy zcela nerozešli.

Práce se věnuje hlavním politickým pojmům reformního komunismu v šedesátých letech (především pluralita a opozice) a pokouší se oddělit jazyk reformního komunismu od ostatních dominantních jazyků roku 1968. Ukazuje, že reformně-komunistická politická teorie se nikdy plně neemancipovala od leninského pojetí politiky a vedoucí úlohy komunistické strany. Dále práce zkoumá proces deinstitutionalizace reformně komunistického myšlení, tedy vytěsnění všech projevů politického myšlení reformního komunismu z veřejných institucí a vytváření reformně-komunistické opozice na počátku sedmdesátých let. Hodnotíme-li myšlenkový přínos reformního komunismu v debatách, které ovlivňovaly politický diskurz domácí demokratické opozice, lze definovat několik oblastí, kde se dědictví reformního komunismu šedesátých let zřetelně projevovalo. Jednalo se především o kritiku porušování lidských práv a otázku tzv. legalismu jako opoziční taktiky, o strategii politického postupu opozice vůči většinové společnosti, ovšem i o hodnocení období pražského jara a československého normalizačního režimu.

Klíčová slova: reformní komunismus, pražské jaro, socialistická opozice, Charta 77, legalismus, eurokomunismus, Československo